Ніва

ШТОТЫДНЁВІК

ГОД I № 31 БЕЛАСТОК, 30 ВЕРАСНЯ Цана 60 гр.

НУМАР ПРЫСВЕЧАНЫ ДЭКАДЗЕ УКРАІНСКАЙ КУЛЬТУРЫ

Днипро.

Г. ВІГУРСКАЯ

Украінска-беларускія культурныя сувязі

Спыняючыся на сувязях украінцаў і беларусаў як у непасрэдных дзеяннях, па абароне сваёй свабоды і незалежнасці, так і ў культурных адносінах, народны паэт Беларусі Якуб Колас у 1939 годзе ў артыкуле «Шэўчэнка і беларуская літаратура» пісаў: «Адны і другія на працягу доўгіх стагоддзяў сумесна змагаліся з сваімі прыгняталънікамі, польскімі памешчыкамі і магнатамі... Гэта пастаянная гістарычная сувязь, гэта падабенства гістарычных умоў двух народаў і іх моўная блізкасць паклалі адбітак прыязні ў іх узаемаадносінах».

Гісторыя ўкраінскага і беларускага народаў дае шмат цудоўных прыкладаў плённай узаемасувязі іх культур.

Выдатны ўкраінскі пісьменнік Іван Франко ў сваіх планах выкладання ў Львоўскім універсытэце (куды яго не дапусцілі аўстрыйскія і ўкраінскія буржуазныя нацыяналісты) адводзіў вялікае месца беларускай літаратуры і мове, дзейнасці Георгія Скарыны і іншых перадавых прадстаўнікоў беларускай культуры.

Украінская грамадскасць з удзячнасцю памятае, што адзін з лепшых помнікаў на Украіне — манумент Багдану Хмельніцкаму ў Кіеве на плошчы каля будаванага ў XI стагоддзі Сафійскага сабора — створаны сынам беларускага народа акадэмікам скульптуры Міхаілам Іосіфавічам Мікешыным.

Добра ведаюць на Украіне імя аднаго з пачынальнікаў крытычнага рэалізма ў беларускай літаратуры Францішка Багушэвіча. Краязнаўчы музей у Канакопе, Сумскай вобласці, дзе пісьменнік жыў дзесяць год (1868 — 1878), збірае матэрыялы пра творчы шлях Багушэвіча, яго сувязі з украінскай культурай. У Львове вучылася і працавала пісьменніца Цётка, якая добра ведала і горача любіла творчасць украінскіх майстроў слова. У Жоўкві (цяпер горад Несцераў Львоўскай вобласці) былі надрукаваны яе кнігі «Хрэст на свабоду» і «Скрыпка беларуская».

Рад украінскіх вучоных даследавалі багаты фальклор беларускага народа. Прафесар Сцяпан Саўчанка, які да апошніх дзён жыцця з'яўляўся загадчыкам кафедры Кіеўскага ўніверсітэта імя Т. Г. Шэўчэнкі, у сваёй кнізе «Рускія народныя казкі», выдадзенай у 1914 годзе, вялікую ўвагу ўдзяліў беларускаму фальклору, даўшы яму вельмі высокую ацэнку. Яшчэ раней выдатны харкаўскі вучоны Александр Патэбня таксама даследаваў беларускі фальклор.

З 1909 года ў друку з'яўляюцца перакладзеныя на ўкраінскую мову вершы Янкі Купалы, Максіма Багдановіча і іншых беларускіх паэтаў.

У Кіеве жыў і выступаў ва ўкраінскім друку Сяргей Палуян, які сістэматычна папулярызаваў на Украіне прагрэсіўную беларускую літаратуру. Заўчасная смерць яго ў 1910 годзе абарвала распачатую ім публікацыю шырока задуманага даследавання «Беларуская паэзія ў яе тыповых прадстаўніках». Львоўскі філолаг В. Піўтарадні нядаўна апублікаваў пра дзейнасць С. Палуяна на Украіне цікавае даследаванне.

Украінскі народ уважліва сочыць за тым, як у братняй Беларусі развіваецца эканоміка, культура. Тысячамі шляхоў звязаны працаўнікі розных галін Украінскай ССР з працаўнікамі Беларускай ССР. Разнастайныя формы культурнай сувязі двух народаў. На старонках украінскіх газет, часопісаў, кніг расказваецца пра літаратуру, мастацтва, музыку, кінематаграфію, народную творчасць Беларускай ССР.

Мільёны гледачоў бачылі беларускія кінофільмы «Савецкая Беларусь», «Канстанцін Заслонаў», «Паўлінка», «Хто смяецца апошнім», «Пяюць жаваранкі». Спектаклі па беларускіх п'есах перадаюцца на Украіне па тэлебачанню. Кінофільмы і тэлевізійныя перадачы беларускіх карцін часта суправаджаюцца лекцыямі аб братняй рэспубліцы.

Вялікая праца па азнаямленню працоўных Украіны з новымі творамі беларускіх пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў праводзіцца па радыё.

Часта ва ўкраінскім друку змяшчаюцца спецыяльныя падборкі пра дасягненні беларускага народа на фронце эканамічнага і культурнага будаўніцтва. У школьных хрэстаматыях друкуюцца творы беларускіх пісьменнікаў. Змяшчаюцца такія творы і ў рэпертуарных зборніках мастацкай самадзейнасці.

Плённа развіваюцца сувязі паміж вучонымі двух рэспублік. Так, Інстытут батанікі Акадэміі навук Украінскай ССР пры дапамозе вучоных Беларусі правёў грунтова-геабатанічныя разведкі на вялікай плошчы Украінскага Палесся. Гэтыя разведкі маюць сур'ёзнае значэнне для падрыхтоўкі схемы меліярацыі Палескай нізіны.

Выхад у Мінску першага тома «Гісторыі Беларускай ССР» быў сустрэты радам станоўчых рэцэнзій на старонках украінскага друку. Часопіс «Украінская мова ў школе» надрукаваў рэцэнзію кандыдата філалагічных навук К. Цалуйкі пра кнігу прафесара Т. Ломцева «Беларуская мова», выдадзеную Маскоўскім Універсітэтам імя М. В. Ламаносава. Часопіс рэкамендуе гэтую кнігу педагогам, студэнтам украінскіх вышэйшых навучальных устаноў як каштоўны дапаможнік пры вывучэнні беларускай мовы.

Няспынна ўмацоўваюцца сувязі паміж літаратурамі Украіны і Беларусі.

Планамерна перакладаецца і выдаецца на Украіне ўсё больш празаічных, драматычных, вершаваных твораў беларускіх пісьменнікаў, а таксама беларускіх песень, казак. Напрыклад, у выдадзеным у Кіеве зборніку песень народаў СССР змешчан рад беларускіх песень, такія як «Бывайце здаровы», «Бульба», «Мікіта» і іншыя. Рад украінскіх кампазітараў напісалі музыку на творы беларускіх паэтаў. Заслужаны дзеяч мастацтва УССР, Філіп Казіцкі стварыў музыку на тэксты вершаў Янкі Купалы. Кампазітар Александр Зноска-Бароўскі напісаў дзве балады пра героя Айчыннай вайны Гастэлу для голасу з аркестрам.

Ідучы насустрач усё ўзрастаючаму попыту чытачоў на ўкраінскія пераклады беларускіх твораў выдавецтвы Украіны толькі за адзін год выпусцілі кнігі беларускіх аўтараў агульным тыражом у шэсцьсот тысяч экземпляраў.

Пад рэдакцыяй правадзейнага члена Акадэміі Навук Украінскай ССР Паўла Рыгоравіча Тычыны выйшла кніга твораў выдатнага майстра крытычнага рэалізма Францішка Багушэвіча. Над перакладамі яго твораў працавалі Паўло Тычына, Максім Рыльскі, Андрэй Малышка, Тэрэнь Масэнка, Іван Нехода, Мікола Нагнібеда, Сцяпан Алейнік, Астап Вішня, Платон Варанько і іншыя ўкраінскія паэты. Да кнігі дадзены ўступны артыкул, які разглядае асаблівасці творчасці Ф. Багушэвіча.

Крытыка станоўча сустрэла выданне твораў Ф. Багушэвіча, падкрэсліўшы, што яны дапамогуць пры вывучэнні беларускай літаратуры на філалагічных факультэтах. Максім Рыльскі, гаворачы пра творчасць Багушэвіча ў сувязі з выхадам яго кнігі, пісаў, што ён, «ідучы ў сваёй творчасці непасрэдна ад Некрасава і разам з тым надаўшы ёй глыбокі народна-нацыянальны каларыт, яўна пераклікаўся матывамі і самім характарам пісьма з Шэўчэнкам».

Украінская грамадскасць высока цэніць і творчасць Максіма Багдановіча. Яшчэ ў 1929 годзе ў Харкаве выйшаў яго паэтычны зборнік «Вянок». На юбілейным шэўчэнкаўскім пленуме ў Кіеве сямнаццаць год таму назад адзначалася высокае паэтычнае майстэрства Багдановіча і яго выдатныя крытычныя працы, у якіх зроблена сур'ёзная спроба аналізу эстэтыкі Шэўчэнкі. «Літаратурная газета» надрукавала артыкул кандыдата філалагічных навук П. Ахрыменкі (з Гомеля) пра Максіма Багдановіча як перакладчыка і даследчыка

(Працяг на стар. 4)

Тыдзень праз фотааб'ектыў

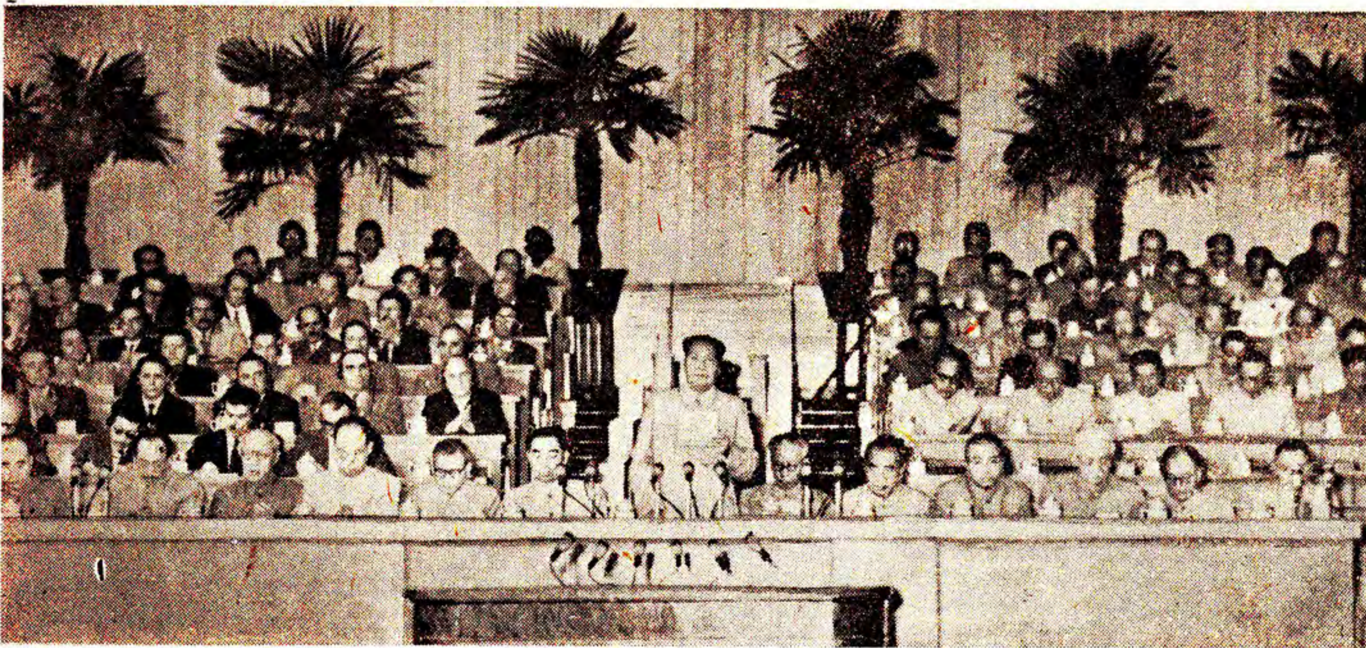

Гэтымі днямі закончыў работу VIII з'езд Кітайскай Камуністычнай партыі. На З'ездзе было вырашана шэраг праблем у галіне палітыкі, далейшага эканамічнага і культурнага развіцця Народнага Кітая.
На здымку: прэзідыум з'езду. На трыбуне Старшыня ЦК Кампартыі Кітая Мао Цзэ-дун. ФОТО — ЦАФ.

Брытанскі Камітэт Абаронцаў Міру арганізаваў пратэстацыйную дэманстрацыю ў сувязі з выступленнем Ідэна па пытанню Суэцкага канала. Ля ўваходу ў Палату абшчын сабраліся дэлегацыі з усёй краіны з лозунгамі пратэсту. З надпісаў чытаем: «Лейбарысцкія члены парламента кажуць «не» вайне ў Суэзе. Прэч з торы».
Фото — ЦАФ.

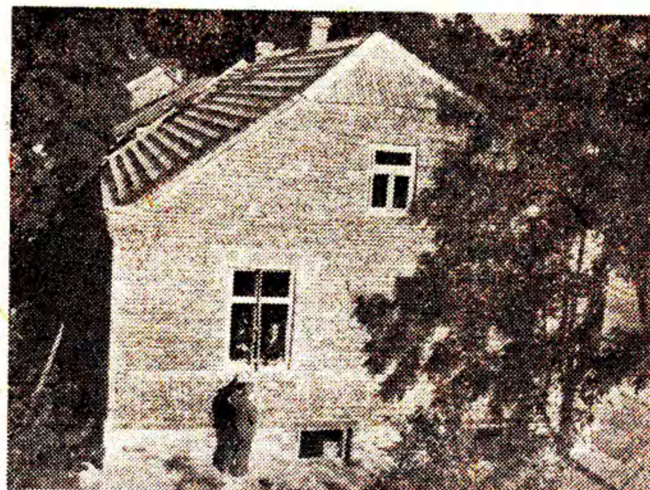

У вёсках ГРН Скатнікі (Келецкае ваяводства) апошнім часам сяляне масава распачалі будаваць сабе жыллёвыя дамы з цэглы выраблянай з мясцовай гліны. Выраблёная сялянамі цэгла так сама трывалая і моцная як і з цагельні.

На тэрыторыі ГРН Скатнікі трох гаспадароў ужо закончвае пабудову аднасямейных дамоў аб 4 пакоях і кухні з цэглы ўласнага вырабу.

Кошт пабудовы такой хаты складае ў сярэднім 35 тыс. злоты, а пабудова такой хаты з закупленай цэглы каштавала-б 100 тысяч злоты.

На здымку: новыя жыллёвыя дамы малазямельных сялян з ГРН Скатнікі: Станіслава Бжазоўскага і Юзэфа Камара, пабудаваныя з цэглы выраблёнай гаспадарчым спосабам. ЦАФ — Фото Медза

Нядаўна пабывала ў Савецкім Саюзе дэлегацыя польскіх жанчын. Шмат карыснага навучыліся яны ад савецкіх жанчын, абмяняліся вопытам.
На здымку: дэлегацыя польскіх жанчын на трыкатажным заводзе ў Кішынёве.
ФОТО — ЦАФ.

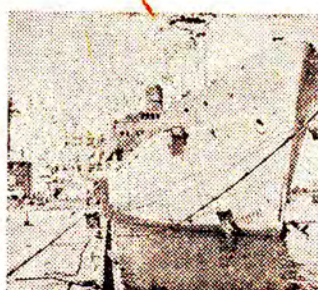

У Шчэцінскай верфі працуваецца серыйнае будаўніцтва суднаў для перавозкі вугалю і руды па заказу Кітайскай Народнай Рэспублікі. У сучасны момант ужо на трох суднах закончана мантаж назейшага абсталявання, а тры далейшыя судны будуецца на стапелях верфі.

На здымку: судна ў абсталявальным басейне Шчэцінскай верфі.

ЦАФ — Фото З. Удавінскі.

Уся́ая ўсячына

РЫМСКІЯ СТУДНІ.

Гэтымі днямі Рым ахапіла ўсеагульнае абурэнне на замежных турыстаў, якія ў старадаўніх студнях вечнага горада мыюць сабе ногі. Нядаўна адна англійская пара купалася ў славутай студні Эседа. На шчасце купаліся ў купальніках. А група амерыканскіх турыстаў абразіла рымлян тым, што ў двух студнях, якія знаходзяцца на пляцы св. Пятра, мылі яны не толькі рукі, твары і ногі, але і свае аўтамашыны.

Рымскі друк дамагаецца, каб паліцыя навучыла турыстаў «належнага рэспекту і пашаны да старадаўніх, прыгожых студняў». Адна з газет апублікавала ліст чытача, які між іншым, піша: «Заўсёды, калі мы, рымляне, бачым турыста, які мые свае брудныя ногі ў нашых улюбёных студнях, хочацца такога турыста ўкінуць ў ваду разам з яго фотаапаратам і ўсім тым, што мае пры сабе».

НЕЗВЫЧАЙНЫ БЕГ.

Некалькі тыдняў таму назад, у адным бразілійскім мястэчку, перад публікай, якая прыбыла глядзець конна - спартыўныя спаборніцтвы, галопам перабег... зусім голы чалавек. Газета «Остэрайхішэ Фолькштымэ» паведамляе, што калі паліцыя на фінішы (чаму якраз на фінішы?..) затрымала гэтага чалавека, заявіў ён, што пайшоў з адным у заклад. Закладіся, менавіта, што калі конь Татан заваюе вялікую ўзнагароду Бразіліі, то тады ён голым прабяжыць перад трыбунамі. Конь Татан узяў першае месца і таму трэба было стрымаць дадзенае слова.

Ну што-ж, на слоўных людзей няма рады...

АПРАЎДАННЕ.

Чаму венгерскія футбалісты гуляюць лепш ніж аўстрыйскія, у выніку чаго часам даходзіць да непажаданых падзей, як напрыклад, паражэнне аўстрыйскай футбольнай каманды (2:9) у розыгрышы на прыз Мітрона? Гэту таямніцу нядаўна выявіў выдаваны соцыялдэмакратамі ў Вене штотыднёвік «Більдэрвохэ». Вось пасля «грунтоўнага» аналізу гэты штотыднёвік заяўляе, што Аўстрыя перажывае футбольны крызіс, таму, што ў Аўстрыі ўсё ідзе добра, а ў Венгрыі футбольны спорт развіваецца толькі таму, што ў Венгрыі ўсё ідзе дрэнна. І так, аўстрыйская моладзь мае ўсё, чаго душа жадае і не мае патрэбы шукаць развясялення ў футболе і таму няма добрага футбольнага маладняку і добрай каманды. «У Венгрыі — піша далей «Більдэрвохэ» — моладзь не мае іншых развясяленняў апрача футболу і таму ёсць у іх добры маладняк і выдатная футбольная каманда» Пасля гэтага геніяльнага вытлумачэння трэба спадзявацца, што калі ў Аўстрыі будзе і ў далейшым усё ісці так добра, то ў хуткім часе прайграюць не толькі 2:9 але і 2:29. І гэта будзе з'яўляцца, паводле вядомых пісак, паказчыкам жыццёвага ўзроўню ў Аўстрыі. У заключэнні варта дадаць, што «Більдэвохэ» забыў аб адной дробязі: у Аўстрыі нягледзячы на тое, што тысячы маладых людзей горнецца да футболу, урад не пабудаваў ніводнага стадыёна, ніводнай спартыўнай пляцоўкі..

АРОЛ У МАШЫНЕ.

Падчас паездкі седлавінай Яўфен, у поўднёвым Тыролі, пасажыраў асабовага аўтамабіля спаткала нештодзённая прыгода. У аўтамабілі знаходзілася нейкая італьянская сям'я з Мілана І вось падчас паездкі седлавінай нечакана, на павароце дарогі з'явіўся арол, які моцным ударам выбіў пярэднюю шыбу, ўляцеў у сярэдзіну аўтамабіля і пачаў так біць крыламі, што жонка шафёра абамлела. Нашчасце аднак шафёр упору затрымаў машыну і гэткім чынам пазбыўся больш непрыемнага здарэння. Астаткова, што праўда з вялікім клопатам, незвычайнага, неспадзяванага пасажыра выдалена з машыны.

Цар прастораў адляцеў у свой скальны родны дом.

УКРАІНА

17 снежня 1917 года Совет Народных камісараў СССР абвясціў утварэнне соцыялістычнай, вольнай краіны — Украіны.

УССР, член ААН, займае 620.000 км. кв. плошчы, з'яўляецца другой краінай у Еўропе ў адносінах да займаемай плошчы (у еўрапейскай часткі РС ФСР). Колькасць насельніцтва — 50 мільёнаў. Акрамя Украінцаў пражываюць тут і рускія, беларускія, татарскія, яўрэйскія нацыянальнасці.

Сталіцай Украіны з'яўляецца Кіеў, горад сэ старымі традыцыямі, памятнікамі прошлага. У час астатняй вайны Кіеў быў варварскі разбураны фашысцкімі захопнікамі. Дарма сёння шукаць слядоў прошлага. Горад цалкам адбудаваны і выглядзіць прыгажэй, чым да вайны. Кіеў налічвае зараз звыш 1 мільёна жыхароў.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі індустрыялізацыя Украіны была зусім малая. Сёння Украіна ўваходзіць у склад найбольш індустрыялізаваных краін у свеце. Велізарнае прыроднае багацце: каменны вугаль (Данецкі басейн), нафта (Барысляўскі басейн і аколіцы Сум), жалезная руда (Кэрч), калій і апатыт (Покуце) і другія. Дасканала развіты водны транспарт (Днепр, Дон), вялікая колькасць портаў над Чорным і Азоўскім марамі (Одэса, Хэрсань, Осіпенка, Жданаў), шырокая сетка чыгункі і шасэ. Усё гэта спрыяе ўсебаковаму развіццю прамысловасці.

У часы вядомых пяцігодак былі пабудаваны электрастанцыі, як нп. «Днепрагэс», і другія, завод машын і трактараў у Харкаве, машынны камбінат у Запарожжы «Комунард», металургічны завод «Запарожсталь» і «Азоўсталь», металургічны камбінат, фабрыка паравозаў і вагонаў у Варашылаўградзе і сотні, тысячы іншых. Ужо ў 1940 годзе Украіна давала больш чым палавіну ўсёй вытворчасці вугалю і сыравіны СССР, амаль палавіну сталі, 3/5 алюмінія і 2/3 коксу. Валавая вартасць прамысловасці Украіны павысілась з 2 мільярдаў рублёў у 1913 годзе да 30 мільярдаў у 1955 годзе.

Украіна з'яўляецца адной з найбагацейшых краін у свеце. На чарназёмах Украіны ў дзесятках тысяч калгасаў і соўгасаў працуе звыш 50 тысяч камбайнаў і звыш 75 тысяч трактараў. Перш за ўсё вырошчваюць тут пшаніцу, а таксама шмат другіх культур, як: ячмень, проса, авёс, тытунь, алейныя расліны, цукровыя буракі (на Украіне найбольш цукровых заводаў). У апошнія гады вельмі павялічылася вытворчасць кукурузы. Расце і развіваецца садаўніцтва. На Украіне растуць нават апельсіны, лімоны, фігі, вінаград. Павялічваецца жывёлагадоўля. Ураджаі растуць. 30 квінталаў пшаніцы з гектара гэта звычайны збор.

У УССР шырока развіваецца навука і мастацтва. Украінская акадэмія навук кіруе працаю 31 навуковых устаноў. На Украіне зараз маецца 120 вышэйшых навучальных устаноў і ўніверсітэтаў, у якіх навучаецца 200 тысяч моладзі; звыш 50 тысяч пачатковых і сярэдніх школ, у якіх навучаецца звыш 7 мільёнаў вучняў. Ажыццяўляецца ўсеагульнае сярэдняе навучанне. Працуе 149 прафесіянальных тэатраў, звыш 50 тысяч хат-чытальняў і клубаў, звыш 50 тысяч бібліятэк. Гадавы тыраж кніжак і выдавецтваў выносіць некалькі мільёнаў экземпляраў.

У КІЕВЕ

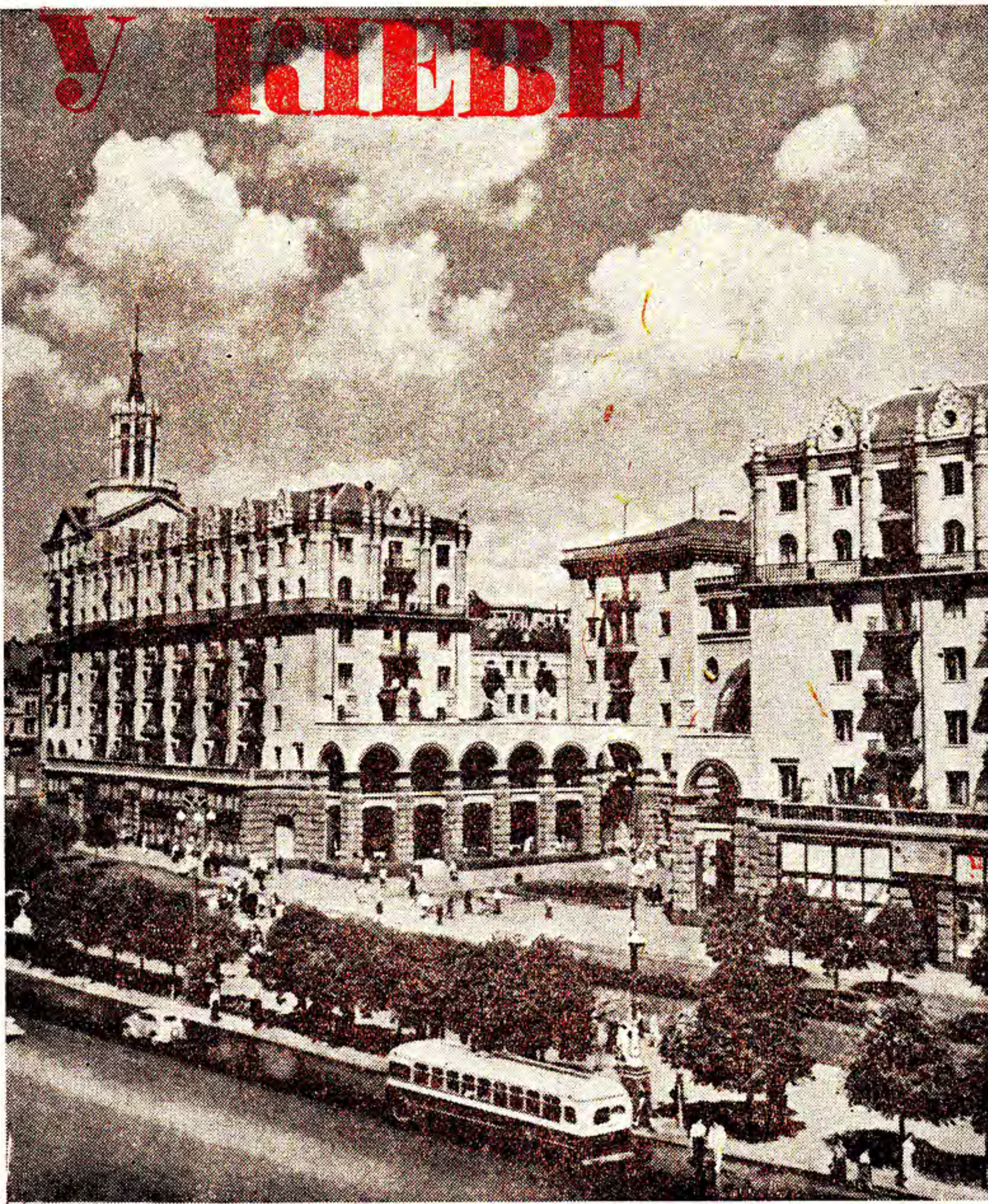

Адзін з новых будынкаў на вуліцы Хрешчацік.

Памятнік Богдану Хмяльніцкаму.

Памятнік генералу М. Ф. Ватуціну.

Плошча імя М. І. Калініна.

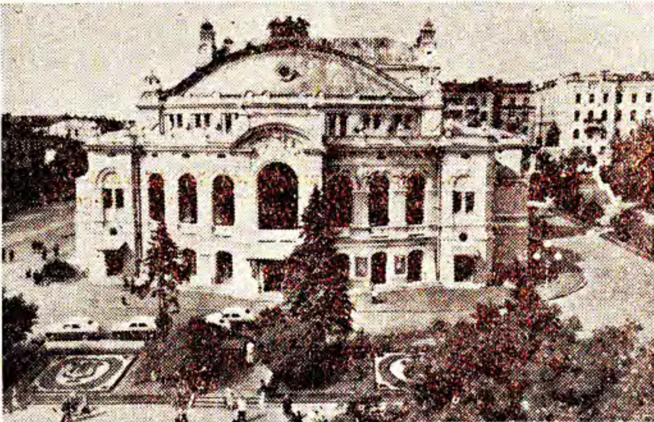

Дзяржаўны ордэна Леніна Акадэмічны тэатр оперы і балету імя Т. Г. Шэўчэнкі.

ПЯТРУСЬ БРОУКА

КІЕЎ

Кіеў вясновы,
Блакітнае ранне!..
Зноў да цябе
Я прыйшоў з хваляваннем.

Як-жа ты ўзняўся,
Садамі спавіты,
Светлай днянроўскаю
Хваляй абмыты.

Цвет каштановы
Срэбра жывое
Скрозь разгулялася
На над табою.

Усхваляваня,
Усцешана вока —
Як-жа ўзляцеў ты
Высока, высока!..

Бачыш Карпацкія
Стромыя горы
Чуеш гамонку
Сіняга мора.

Заўжды з народам
Думай адзінай,
Кіеў — сталіца,
Сэрца Украіны!

Дбайна хаваеш
Спадчыну часу —
Славу Багдана,
Песні Тараса!

Колькі бадзёрасці
У сэрцы ты маеш -
Кожнай цаглінаю
Быццам спяваеш!

Радасна быць
Тваім сынам і госцем,
Горад паланняў
І маладосці.

Заўжды ты ветлы,
Заўжды гасцінны!
Кіеў — сталіца,
Сэрца Украіны!

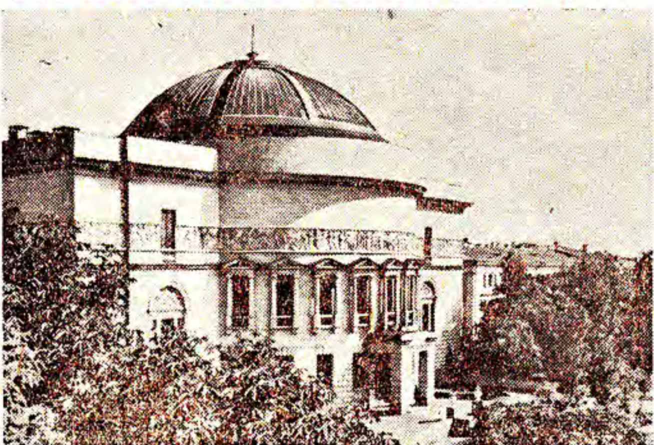

Музей В. І. Леніна.

Андрэеўская царква — памятнік архітэктуры XVIII ст.

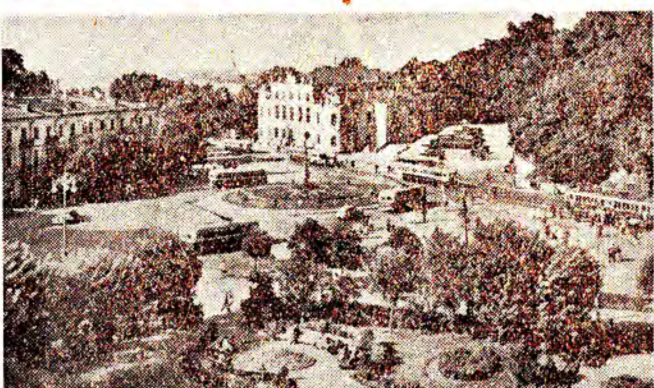

Плошча імя Сталіна.

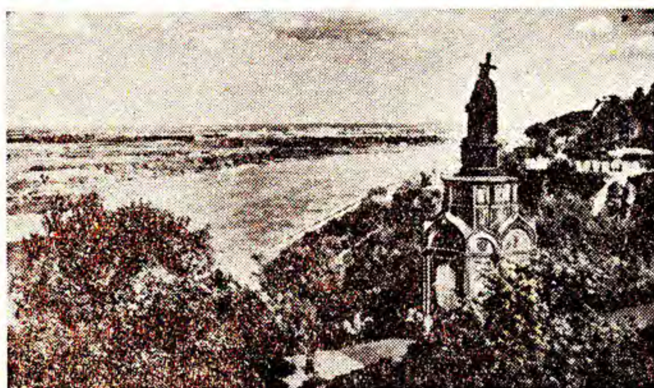

На беразе Дняпра стаіць памятнік Уладзіміру.

УКРАІНСКА-БЕЛАРУСКІЯ КУЛЬТУРНЫЯ СУВЯЗІ

(Працяг са стар. 1.)

творчасці Тараса Шэўчэнкі, Івана Франка, Васіля Стэфаніка, Міхаіла Кацюбінскага і іншых украінскіх пісьменнікаў.

Звыш сарака шасці год ужо мінула, як з'явіліся першыя пераклады на ўкраінскую мову твораў аднаго з аснавальнікаў беларускай мастацкай літаратуры Янкі Купалы, пра якога Паўло Тычына пісаў: «Янка Купала — гэта першая з вяршынь беларускага эльбруса паэзіі. Магутная яна і чыстая, і высокая. Высокая, бо сваімі матывамі праўдзівая. Чыстая, бо мілагучная і майстэрская, а магутная, бо заўжды была яна з народам.

У 1936 годзе ў перакладзе Т. Масэнкі выйшла паэма Купалы «Над ракою Арэсай». А ў наступным годзе — выдадзены «Выбраныя творы» народнага паэта Беларусі. Пасля вайны, у 1947 годзе, таксама выдадзена «Выбранае» Янкі Купалы. Але найбольш поўна прадстаўлена творчасць выдатнага беларускага песняра ў «Выбраных творах», надрукаваных у 1953 годзе пад рэдакцыяй П. Тычыны. Тут змешчана сто пяцьдзесят шэсць вершаў, дзевяць паэм — «Зімою», «Адвечная песня», «Нікому», «Курган», «Бандароўна», «Безназоўнае», «Барысаў», «Над ракою Арэсай», «Тарасова доля» і дзве драмы — «Раскіданае гняздо» і «Паўлінка». У перакладах гэтага аднатомніка прынялі ўдзел трыццаць восем украінскіх літаратараў.

Надрукавана таксама ў перакладзе на ўкраінскую мову манаграфія Я. Мазалькова пра жыццё і творчасць Янкі Купалы. Аўтар перад выданнем дапоўніў манаграфію новымі матэрыяламі пра сувязь беларускага паэта з украінскай культурай.

Многа вершаў Янкі Купалы друкуецца ў часопісах, газетах, зборніках, хрэстаматыях. У хрэстаматыі для ўкраінскіх школ увайшлі вершы Купалы «Алеся», «Хлопчык і лётчык», «Хвалюецца сіняе мора» і іншыя. Тэксты купалаўскіх песень увайшлі ў кнігу «Сто песень для моладзі».

Імем Янкі Купалы названа вуліца ў сталіцы Украіны. Яго творы часта перадаюцца па радыё, выконваюцца прафесійнымі і самадзейнымі мастацкімі калектывамі напрыклад, Дзяржаўная акадэмічная ўкраінская капела «Думка» ўключыла ў свой рэпертуар песню кампазітара Палонскага «Вечарынка ў калгасе» на словы Янкі Купалы.

Ва ўкраінскім друку апублікаваны рад артыкулаў і даследаванняў пра беларускага паэта. Сярод іх артыкулы — М. Рыльскага, П. Тычыны і іншых вядомых украінскіх пісьменнікаў. У прадмове да «Выбраных твораў» падкрэсліваецца, як дорага для ўкраінскага народа імя Янкі Купалы. «Нам, совецкім украінцам, Купала дарагі не менш чым беларусам. Ён быў правадзейным членам Акадэміі навук Украінскай ССР. Янка Купала сачыў за дасягненнямі ўкраінскага совецкага народа. Ён ведаў гісторыю Украіны, украінскі фальклор, літаратуру. Сам, як адзін са стваральнікаў беларускай літаратурнай мовы, ён да тонкасцяў адчуваў украінскую мову, перакладаў на родную мову, творы Тараса Шэўчэнкі, якога любіў на працягу ўсяго свайго жыцця... Як абураўся Янка Купала, калі ўкраінскія буржуазныя нацыяналісты зрабілі вылазку супроць Тараса Шэўчэнкі, як ён гнеўна разам з намі пратэставаў тады!.. Вялікае значэнне паэта Янкі Купалы ў справе ўмацавання дружбы народаў СССР на чале з вялікім народам рускім. Бяссмерце Купалы — навекі!».

Рад украінскіх паэтаў апублікаваў вершы пра народнага паэта Беларусі. Г. Масэнка ў часопісе «Вітчизна» змясціў свае ўспаміны пра творчыя сустрэчы з Купалам у перыяд 1927 — 1942 гг.

Таксама горача любіць украінскі народ і творчасць бліжэйшага паплечніка Янкі Купалы Якуба Коласа. У сэрцах украінцаў жывуць прывітальныя яго словы:

Красуйся вечна, Украіна!
Прымі-ж, сястрыца, прывітанне,
У думках мы з табой адзіны.

Жаданым госцем быў Якуб Колас у Кіеве на юбілейным шэўчэнкаўскім пленуме ССП СССР напярэдадні вайны, а таксама ў час свята трохсотгоддзя ўз'еднання Украіны з Расіяй.

Творы Якуба Коласа шырока вядомы ўкраінскаму чытачу, як на ўкраінскай, так і на рускай мове. Тры гады таму назад у Кіеве вышаў з друку вялікі аднатомнік выбраных твораў Коласа пад рэдакцыяй П. Тычыны. Многа вершаў паэта друкавалася таксама ў перыядычных выданнях і зборніках. У часопісе «Совецкая літаратура» надрукавана аповесць «Дрыгва».

Выказваючы думку ўкраінскай грамадскасці, А. Карнейчук на Другім з'ездзе совецкіх пісьменнікаў Украіны так сказаў пра значэнне народных паэтаў Беларусі для развіцця ўкраінскага мастацкага слова: «Мы вучыліся ў Янкі Купалы і Якуба Коласа... узбагачалі сваю ўкраінскую літаратуру ўсім лепшым, што яны стварылі. Мы ганарымся іх творчасцю, яна для нас родная, блізкая».

Масавымі тыражамі выдаюцца на Украіне творы выдатных беларускіх празаікаў З. Бядулі і К. Чорнага. У выдавецтве «Моладзь» зборнік апавяданняў Бядулі выйшаў стотысячным тыражом.

«Выбраныя творы» К. Чорнага ўключаюць у сябе рад апавяданняў і ўрывак з рамана «Трэцяе пакаленне».

Асобнымі кнігамі, а таксама ў часопісах апублікавана на Украіне многа твораў, напісаных беларускімі празаікамі ў апошнія гады.

Прыхільна сустрэта чытачом повесць Янкі Брыля «У Забалоцці днее». Асабліва з цікавасцю ўспрынялі гэты твор у абласцях Заходняй Украіны. Гэтая аповесць дапамагала працоўнаму сялянству хутчэй уступіць на шлях калектыўнага жыцця. Яна садзейнічала выкрыццю ўсялякіх агідных прошукаў буржуазных нацыяналістаў і наймітаў Ватыкана. Выдавецтва «Моладзь» надрукавала зборнік апавяданняў Брыля стотысячным тыражом. Асобным выданнем вышла апавяданне «Лазунок». Да дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве часопіс «Дніпро» змясціў апавяданні «Дзяўчынанька чорнаброва» і «Рэўнасць».

Вялікай папулярнасцю карыстаецца на Украіне раман Івана Шамякіна «Глыбокая плынь», выдадзены ў перакладзе шасцідзесяціпяцітысячным тыражом.

Апублікаваны і многія іншыя творы беларускіх празаікаў: Аповесць У. Краўчанкі «Рыгор Шыбай», апавяданні — А. Кулакоўскага «Выхад у поле», А. Васілевіч «Мой тата прыехаў», «Хрысціна», «Розныя біяграфіі» і ўрыўкі з аповесці «Шляхі - дарогі», Т. Хадкевіча — «Дружба», М. Лобана — «Экзамен», М. Вішнеўскага — «Жаданы госць», І. Дуброўскага — «Разлад», А. Карпюка — «Афіцыянтка», Е. Васілёнка — «Сёмае акно» і іншых аўтараў.

Значнай падзеяй у літаратурным жыцці быў выхад на ўкраінскай мове кнігі «Беларускія апавяданні» пад рэдакцыяй А. Карнейчука. У гэтую кнігу ўвайшлі творы Я. Коласа, З. Бядулі, К. Чорнага, Э. Самуйлёнка, М. Лынькова, Я. Маўра, М. Клімковіча, М. Паслядовіча, І. Шамякіна, Я. Брыля, А. Кулакоўскага, Г. Хадкевіча і іншых празаікаў. Кнізе прадпасланы ўступны артыкул калектыву ўкраінскіх пісьменнікаў — М. Бажана, А. Ганчара, А. Карнейчука, М. Рыльскага, П. Тычыны, П. Рыбака, Л. Дмітэркі, Ю. Смоліча, С. Склярэнкі.

Вялікую працу прарабілі паэты Украіны ў справе перакладу лепшых твораў беларускай паэзіі. На ўкраінскай мове надрукаваны творы П. Броўкі і А. Куляшова, М, Танка і П. Глебкі, П. Панчанкі, А. Зарыцкага, К. Кірэенкі і іншых аўтараў.

Дзесяцітысячным тыражом выдадзены «Выбраныя творы» А. Куляшова ў перакладах М. Рыльскага, А. Малышкі, Л. Первамайскага, І. Неходы і іншых. У часе падрыхтоўкі кнігі выдавецтва і Саюз пісьменнікаў Украіны правялі на прадпрыемства Кіева рад вечароў, на якіх былі абмеркаваны пераклады паэтычных твораў А. Куляшова.

Гэтыя творчыя сустрэчы далі вельмі многа і перакладчыкам, і самаму А. Куляшову, які прысутнічаў на вечарах. На старонках газеты «Вячэрні Кіеў» паэт расказаў, што ён з хваляваннем слухаў ацэнкі сваёй творчасці на прадпрыемствах сталіцы Украіны ўважліва прыслухоўваўся да выступленняў рабочых і навукова-тэхнічных работнікаў і іх заўваг. Такія сустрэчы, адзначыў паэт, натхняюць на далейшую творчую працу.

Асобнай кніжкай выйшла ў выдавецтве «Моладзь» паэма А. Куляшова «Сцяг брыгады». Многія вершы паэта друкаваліся і друкуюцца на старонках перыядычнага друку.

Шырока вядомы ўкраінскім чытачам і радыёслухачам імёны П. Броўкі, М. Танка, П. Глебкі. Іх вершы часта друкуюцца на старонках газет і часопісаў, у зборніках, а таксама перадаюцца па радыё.

Багатае прадстаўленне ўкраінскаму чытачу аб асаблівасцях беларускай паэзіі дае «Анталогія беларускай паэзіі». У артыкуле, змешчаным у газеце «Радянська Україна», гаварылася: «Натхнёнае слова паэтаў, іх высакароднaя праца служыць вялікай справе барацьбы працоўных нашай краіны за пабудову комунізма... Украінскі совецкі чытач з вялікай цікавасцю пазнаёміцца з творчасцю паэтаў братняга беларускага народа». З гэтай ацэнкай анталогіі пераклікаецца і ацэнка, дадзеная на старонках «Літаратурнай газеты», якая назвала зборнік «Каштоўным укладам украінскіх совецкіх паэтаў - перакладчыкаў у культурныя і літаратурныя сувязі двух братніх народаў. У анталогіі прадстаўлена творчасць аўтараў, якія вызначаюць аблічча беларускай совецкай паэзіі».

Перакладзена на ўкраінскую мову нямала твораў дзіцячых пісьменнікаў Беларусі. Раман Я. Маўра «Амок», пра геpаічную барацьбу інданезійскага народа супроць жорсткіх каланізатараў, выйшаў асобнай кніжкай.

У дзіцячых часопісах друкаваліся апавяданні, казкі, вершы Я. Маўра, А. Якімовіча, В. Віткі, Я. Брыля, Э. Агняцвет і іншых беларускіх аўтараў. Многія дзіцячыя творы перадаюцца па радыё.

Яшчэ да рэвалюцыі ўстанавіўся кантакт паміж беларускімі і ўкраінскімі тэатральнымі дзеячамі. І. Буйніцкі, М. Багдановіч, Цётка цікавіліся ўкраінскім тэатрам. П'есы Т. Шэўчэнкі, І. Катлярэўскага, Г. Квіткі-Аснаўяненкі, І. Карпенкі-Карагі, М. Крапіўніцкага, М. Старыцкага ставіліся ў Беларусі ўкраінскімі вандроўнымі тэатрамі.

У наш час усё ўзмацняецца інтэнсіўны абмен драматургічнымі творамі паміж суседнімі братнімі рэспублікамі. У Беларускім Дзяржаўным ордэна Леніна тэатры оперы і балету народная артыстка СССР Л. Александроўская паставіла на ўкраінскай мове оперу «Запарожац за Дунаем» С. Гулак-Арцемоўскага. У гэтым тэатры ідзе гераічная опера «Маладая гвардыя» кампазітара Ю. Мейтуса на лібрэта А. Малышкі. «Каменны гаспадар» Лесі Украінкі, «Наймічка» Карпенкі-Карагі, «Наталка-Палтаўка» І. Катлярэўскага, «Шэльменка-дзяншчык» Квіткі-Аснаўяненкі, «Лімерыўна» Панаса Мірнага і іншыя творы ўкраінскай класікі пастаўлены на сцэнах самадзейных і прафесіянальных тэатраў Беларусі. За апошнія гады ў Беларусі шырока ідуць п'есы Я. Галана, А. Карнейчука, В. Мінка, Ю. Яноўскага, В. Садко, Ю. Буракоўскага.

Усё больш узрастае інтарэс і ў совецкай Украіне да твораў беларускай драматургіі. Мільёны людзей ведаюць неўміручую камедыю Янкі Купалы «Паўлінка». Яе часта перадаюць па радыё.

На сцэнах тэатраў ставяцца п'есы К. Крапівы, А Макаёнка, К. Губарэвіча, А. Маўзона, В. Вольскага. На ўкраінскай мове надрукаваны п'есы «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы, «Хто смяецца апошнім», «З народам», «Пяюць жаваранкі» К. Крапівы, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «Выбачайце, калі ласка» А. Макаёнка, «Шчасце паэта» В. Віткі, «Несцерка» В. Вольскага і іншыя.

Амаль усе тэатры Украіны паставілі камедыі «Хто смяецца апошнім» і «Выбачайце, калі ласка». Шырокай вядомасцю карыстаецца і спектакль «Пяюць жаваранкі». У абласных тэатрах пастаўлены спектаклі «З народам», (Дубна), «Алазанская даліна», «Брэсцкая крэпасць». Тэатры лялек ставяць п'есу Вольскага «Дзед і жораў».

На старонках украінскіх газет было змешчана многа рэцэнзій са станоўчай ацэнкай лепшых твораў беларускай драматургіі.

Добрай традыцыяй сталі сістэматычныя гастролі тэатраў Беларускай ССР на Украіне. За апошні час усё часцей прыязджаюць у гарады Украінскай ССР і іншыя мастацкія калектывы Беларусі. Вялікай папулярнасцю карыстаюцца канцэрты дзяржаўнай капелы Беларускай ССР пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шырмы. У Кіеве цёпла былі сустрэты выступленні дырыжора Т. Таламінцавай, народнай артысткі БССР Р. Млодэк, майстра мастацкага чытання А. Слёсарэнкі.

Творы беларускіх аўтараў трывала ўваходзяць у рэпертуар самадзейных калектываў Украіны. З самадзейных сцэн гучаць вершы беларускіх паэтаў, беларускія песні. Тут выконваюцца танцы «Лявоніха», «Бульба», «Юрачка», «Крыжачок», «Янка» і іншыя.

Цікавай падзеяй з'яўляецца ўдзел мастацкіх калектываў Украіны і Беларусі ў справе социялістычнага спаборніцтва паміж хлебаробамі і механізатарамі абодвух рэспублік. У часе праверкі вынікаў спаборніцтва паміж Дамачэўскім раёнам Брэсцкай вобласці і Шацкім раёнам Валынскай вобласці адбыўся вялікі канцэрт, дадзены самадзейнымі калектывамі гэтых раёнаў, на якім прысутнічала больш трох тысяч калгаснікаў. Выканаўцы ў яркіх, нацыянальных касцюмах танцавалі беларускія і ўкраінскія танцы. «Крыжачок» замяняўся «Гапакам», вершы ўкраінскіх паэтаў — беларускімі паэтычнымі творамі. Тут выконваліся песні пра гераіню вялікай Социялістычнай Працы Алену Хобту і прыпеўкі на мясцовыя беларускія тэмы.

Яркім прыкладам умацавання братняй дружбы было святкаванне трохсотгоддзя ўз'еднання Украіны з Расіяй. П. Броўка ў часопісе «Вітчизна» пісаў, што трохсотгоддзе ўз'еднання Украіны з Расіяй беларускі народ сустрэў як сваё вялікае свята. Ён заўсёды ўсім сэрцам імкнуўся да сваіх родных братоў — рускіх і ўкраінцаў. Ён знаходзіў у іх шчырую братнюю дапамогу».

Да гэтай гістарычнай гадавіны беларускі народ перадаў украінскаму народу каштоўныя падарункі — шапку гетмана Багдана Хмельніцкага, пераклад «Кабзара» пад рэдакцыяй Янкі Купалы і Якуба Коласа, майстэрска вышыты партрэт Т. Шэўчэнкі. Гэтыя падарункі сімвалізуюць мацнеючую дружбу двух братніх славянскіх народаў, якія пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі паспяхова будуюць комуністычнае грамадства.

Г. ВІГУРСКАЯ.

ТАРАС ШЭЎЧЭНКА

ГАЙДАМАКІ

(урыўкі)

Зазванілі ва ўсе звоны
Па ўсёй Украіне;
Закрычалі гайдамакі:
«Гіне шляхта, гіне!
Гіне шляхта! Пагуляем
Ды хмару нагрэем!»
Занялася Смілянішчына, —
Хмара чырванее,
А найпершай Медзвядзёўка
Неба награвае.
Гарыць Сміла; Смілянішчына
Крывёй падплывае.
Гарыць Корсунь, гарыць Канеў,
Чыгірын, Чаркасы;
Чорным шляхам запалала,
І кроў палілася
У Валынь аж. Па Палессі
Гонта банкятуе,
А Залязняк ў Смілянішчыне
Дамаску гартуе
У Чаркасах, дзе й Ярэма
Прабуе свянцоны.
«Вось так, вось так! Добра, дзеці,
Рэжце іх шалёных!
Добра, хлопцы!» — так на рынку
Залязняк гукае.
Вокал пекла; гайдамакі
Па пекле гуляюць.
А Ярэма — страшна глянуць —
Па тры, па чатыры
Так і ложыць. «Добра, сыне!
Мацяру іх к віру!
Рэж, дарэмвай! У раю будзеш,
Або есаулам.
Гуляй, сыне! Нуце, дзеці!»
І дзеці шагнулі
Па гарах і па каморах,
У склепе, ў гародзе
Усіх уклалі, ўсё забралі.
«Цяпер, хлопцы, годзе!».

* * *

Зайшло сонца; Украіна —
Дзе палала, тлела,
А дзе шляхта, запёршыся,
У будынках млела.
Скрозь па сёлах шыбельніцы;
Навешана трупаў —
Толькі старшых, а так шляхта —
Валяецца гуртам.
На вуліцах, на расстанях
Сабакі, вароны
Грызуць шляхту, клююць вочы, —
Ніхто не бароніць...
Дый некаму: засталіся
Дзеці ды сабакі, —
Жанкі нават з качаргамі
Пайшлі ў гайдамакі.
Вось было якое ліха
Па ўсёй Украіне!
Горш ад пекла... А завошта,
За што людзі гінуць?
Таго-ж бацькі, тыя-ж дзеці, —
Жыць-бы ды братацца.
Не, неўмелі, не хацелі, —
Трэба раз'ядначца!
Крыві трэба, крыві братняй,
Бо зайздрасць, што ў брата
Ё ў каморы і на полі,
І поўная хата.
«Заб'ем брата! Спалім хату!» —
Сказалі, зрабілі.
Усё-б здаецца!.. Не, на кару
Сіротаў пусцілі.
Раслі ў слёзах, дый выраслі;
Замучаны рукі
Развязаліся-й кроў за кроў,
І мукі за мукі!
Баліць сэрца, як успомніш:
У крыві заліты
Славян дзеці. А хто вінен?
Ксяндзы, езуіты!..

* * *

Не спыніла завіруха
Пякельнае кары:
Ляхі мерзлі, а казакі
Грэліся ў пажары.
Вясна ўстала і зямельку
Сонную збудзіла,
Уквяціла ў зелень, кветкі,
Барвінкам пакрыла;
І на полі жаваронак,
Салавейка ў гаі
Зямлю ўбраную вясною,
Уранні сустракаюць...
Рай, ды годзе! Для каго-ж ён
Для людзей?.. А людзі?
На яго й зірнуць не хочуць,
А зірнуць — асудзяць.
Крывёй трэба змаляваці,
Асвяціць пажарам;
Сонца мала, кветак мала,
І багата хмараў.
Пекла мала!.. Людзі, людзі!
Калі ўжо з вас будзе
Добра таго, што маеце?
Дзіўныя вы людзі!

Пераклад ЯНКІ КУПАЛЫ

АНАТОЛЬ ВЯЛЮГІН

БАЦЬКА ДНЯПРО

...зімою завейнай,
год трыста назад,
ірваўся да Оршы
казацкі атрад.

Каронная войска
стаяла кругом,
мястэчкі і вёскі
карала агнём.

На смерць Радзівілу,
ветрам наўздагон
пасланы Тарасенка
крылаты загон.

І шаблі — крыж-на-крыж! —
звінелі ўначы...
На ёлках цяжкія сядзяць
крумкачы.

За Ельняю ельнік,
як шчотка, густы.
На кручах —
сумётаў калючых
пласты.

На кручу злятае,
закрумкаўшы, птах.
Ляжаць запарожцы
на белых пластах.

Прысніліся стэпы,
кавыль у расе;
устань —
і дахаты
Дняпро данясе.

Ды сіл нехапае.
Закуты Дняпро.
І чысціць
жалобная птушка
пяро.

Са смерцю сасватаў
гарачы свінец.
Адкрыў
заінелыя вочы
хлапец:

вірышча завея
ля сонных ялін...
адзін
сярод мёртвых...
у полі адзін...

А рана — не ўстаць
і не выйсці на шлях —
бы горан кавальскі
раздзьмуты ў грудзях.

Над белай зямлёю
магільная ціш.
Махнуў ён рукою
на птушку: акыш...

Дарэмна пяеш
калыханку, зіма —
казачае смерці
на свеце няма!

Сумёт, да зямлі аж, крывёю
прамок —
дрыжыць да світання
дыхання дымок.

Вандроўнік самотны
спыніўся над ім,
агледзеўшы поле
на золку сівым.

Зірнуў са спагадай,
паправіў мушкет,
паважна дастаў
вышываны кісет.

Заечая шапка.
Зрудзелы армяк.
Пытае:
— Яшчэ не замёрз,
небарак?.. —

Ласкавыя вочы.
І знак над брывом —
пакінула краля,
што смерцю завём.

Казак
галаву падымае:
— Браток,
цяпер каб гарэліцы!
хоць-бы глыток... —

Сасмяглы, пануры,
як звалены дуб,
атрос запарожац
заснежаны чуб:

— А дзе-ж ты да службы
казацкай прывык?

— А з Белай Русі я
паўстанец-мужык.

Нябёсы над краем
пажар закурыў —
я сорак палацаў
да бога пусціў.

Паранены ў бітве
пакінуў сядло.
Сяброў
на крывавых шляхах
замяло.

Я думаў,
як дальняй ішоў старанай,
загояцца раны
пад роднай страхой, —

на попел халодны
схіліўся ўначы.
Ні хаты, ні родных.
Адны крумкачы... —

Мужык уздыхнуў
у нямой цішыні:
— Падстрэліць-бы пана
на добрым кані...

Сумётамі топкімі
да бальшака,
бы роднага брата,
панёс казака.

ПАЎЛО ТЫЧЫНА

На трактарным заводзе „Урсус"

Нам, як караблям, карцела
новыя сустрэць прычалы!
...На машынах, як сцямнела,
за Варшаву паімчалі.

Вечар. Зоры ў карагодзе.
Бляск снягоў нам слепіць вочы...
Вось — на Трактарным заводзе
ў клубе мы сярод рабочых.

Цёпла воклічы лунаюць,
нас у клубе стрэлі ветла.
Нашы душы расцвітаюць
дружбай яснай, дружбай светлай.

Раскрывалі там прамоўцы
веліч планаў, іх адзнакі —
поруч з рускімі — літоўцы
з украінцамі — палякі.
Мовай рознай выкладалі
веру ў дружбу, ў сваю долю,
клятвы цвёрдыя давалі —
не ступаць назад ніколі!

Мы у Польшчы, вольным краі —
добра жыць у ім народу.
Дружба моцная, святая
будзе ў нас, браты, заўсёды.
Устае з руін Варшава —
а было-ж такое гора...
Слава вам, палякі, слава! —
трактары аруць прасторы.

І як мора ў час прыбою,
зашумеў там люд працоўны:
можна толькі барацьбою
адстаяць здабытак кроўны.
Замацуем мы свабоду,
берагчы будзем Айчыну,
абаронім чэсць народа
мы у цяжкую хвіліну.

Цёпла воклічы лунаюць,
нас у клубе стрэлі ветла.
Нашы душы расцвітаюць
дружбай яснай, дружбай светлай.

Дык бывайце! Прэч сумненні,
пераборвайце хістанні.
Хай жыве заўжды натхненне,
братняе між нас яднанне.

Развіталіся мы з вамі
па-сяброўску на заводзе
і — памчаліся шляхамі...
Вечар. Зоры ў карагодзе.
Бляск над сінімі снягамі...

Пераклад М. ГАМОЛКІ

Падарожжа Тараса Шэўчэнкі на Беларусі

У 1829 годзе казачок пана Энгельгардта ехаў праз Кіеў, Рэчыцу, Бабруйск, Ігумен, Мінск — на Вільнюс. Першае знаёмства з Беларуссю дало Шэўчэнку багатыя назіранні над жыццём свабодалюбівага беларускага народа, што знайшло потым сваё адлюстраванне ў творчасці паэта. Гэтае падарожжа спрыяла развіццю патрыятычных пачуццяў пятнаццацігадовага Шэўчэнкі.

У другі раз праз Беларусь Шэўчэнку давялося ісці па этапу. Напалоханы паўстаннем 1831 года, уласнік семнаццаці тысяч прыгонных гвардыі палкоўнік Энгельгардт уцёк з Вільнюса ў Пецярбург, а паліцыі наказаў сваіх прыгонных прыгнаць туды па этапу.

Міхась Клімковіч у сваім драматычным творы «На Віленскім шляху» расказвае пра пакуты юнага Тараса, якога гналі этапам разам з іншымі прыгоннымі, пра яго глыбокае спачуванне пакутам беларускіх сялян.

Таленавіты юнак бачыў, пад якім сацыяльным і нацыянальным прыгнётам знаходзіўся тады беларускі народ і яго культура. Пад уплывам перадавых ідэй рускіх, польскіх, французскіх мысліцеляў выспявала ў яго думка пра рэспубліку.

У Пецярбургу (1831 —1834 гг.) Шэўчэнка чытае ўсё, што адносілася да беларускага народа. У 1841 годзе ў паэме «Гайдамакі» (пра паўстанне прыгонных на Правабярэжнай Украіне 1768 года) фармулюе свае погляды на славянскае пытанне: «Мы адзінай маці дзеці». Праз чатыры гады ў Пераяслаўе ён доўга жыў у свайго прыяцеля — урача Андрэя Казачкоўскага. Нямала перадумаў там паэт пра гістарычныя шляхі славянства, пра векапомную Раду 1654 года, дзе Багдан Хмяльніцкі ўзняў булаву за вечнае ўз'яднанне ўкраінскага і рускага народаў у адзінай дзяржаве. Тут-жа была напісана Кабзаром паэма «Ерэтык». У прысвячэнні да чэ прафесару Пражскага ўніверсітэта Паўлу Шафарыку — выдатнаму барацьбіту за аб'еднанне славян — Тарас Шэўчэнка пісаў: «каб усе славяне сталі добрымі братамі і сынамі сонца праўды». Прагрэсіўныя па свайму значэнню, гэтыя думкі былі блізкімі ў той час і для беларускага і для польскага народаў. Беларусы на працягу стагоддзяў змагаліся супраць агрэсіі польскіх магнатаў і Ватыкана. Яны выступалі пад штандарамі Налівайкі, Хмяльніцкага. У сярэдзіне XVIII стагоддзя ў Крычаўскім старостве Васіль Вашчыла, узнімаючы на паўстанне беларускіх сялян і рамеснікаў, у адозве да іх назваў сябе ўнукам Багдана Хмяльніцкага.

У трэці раз Шэўчэнка ехаў праз Беларусь у красавіку 1847 года. Паштовым трактам з Кіева праз Гомель, Чачэрск, Прапойск, Магілёў, Оршу, Віцебск арыштаванага паэта - мастака везлі ў Пецярбург жандары. Амаль адзінаццаць год прабыў Шэўчэнка ў ссылцы. Не раз ён успамінаў у Прыуралі і Казахстане Беларусь і яе народ. 13 чэрвеня 1857 года ён піша ў дзённіку пра свой намер паехаць у Беларусь, у «Мінск, Нясвіж, а потым пабываць каля Слуцка, у Радашковічах, каб абняць свайго прыяцеля па ссылцы Браніслава Залескага».

З 1853 года акадэмік гравюры Тарас Шэўчэнка жыве тры гады ў Пецярбургу. Тут ён працягвае пільна цікавіцца беларускім народам і яго культурай. Асабліва блізка ён знаёміцца з маладым таленавітым мастаком беларусам Мікешыным, які высока цаніў рэвалюцыйныя творы Кабзара. У 1876 годзе ў Празе выйшаў бесцэнзурны «Кабзар» з дадаткам успамінаў пра Шэўчэнку Мікешына і іншых сучаснікаў украінскага паэта. «Нічыя народная ліра нашых славянскіх паэтаў не зрабіла на мяне такога глыбокага і добрага ўражання, як творы Шэўчэнкі і Міцкевіча», — пісаў аўтар помніка Багдану Хмяльніцкаму ў Кіеве. Мікешын ілюстраваў пецярбургскае выданне «Кабзара» ў 1896 годзе, намаляваў партрэт Шэўчэнкі.

Пятнаццаць год жыў на Украіне Францішак Багушэвіч. Ён глыбока ведаў творчасць Шэўчэнкі. Янка Лучына, Цётка, якая адзін час жыла ў Львове, таксама высока цаніла творчасць украінскага паэта - рэвалюцыянера. Зборнікі «Хрэст на свабоду» і «Скрыпка беларуская» прадаўжаюць традыцыі Някрасава, Шэўчэнкі, Багушэвіча.

Як адзначыў у 1939 годзе ў Кіеве Якуб Колас у сваім выступленні на юбілейным шэўчэнкаўскім пленуме з повады 125-годдзя нараджэння паэта, новая беларуская літаратура ў сваёй творчасці абапіраецца на ідэйна-эстэтычныя прынцыпы Тараса Шэўчэнкі, развіваючы іх ва ўмовах класавай барацьбы супраць царскага рэжыму, а пасля ўтварэння Савецкай Беларусі — у барацьбе за сцвярджэнне сацыялістычнага грамадства.

Юрый НАЗАРЭНКА

ПАНТЭЛЕЙМОН ЮР'ЕЎ

Іван Франко ў украінскім жывапісе

Партрэт арт.-скульптара Д. Грынца.

Ужо сто гадоў мінула з дня нараджэння выдатнага ўкраінскага паэта Івана Франко.

На апошніх выстаўках сучаснага ўкраінскага жывапісу савецкія мастакі выступілі з карцінамі, якіх змест прысвячаецца жыццю і творчасці паэта.

Карцін гэтых з'явілася вельмі многа. Іх аўтарамі з'яўляюцца мастакі Савецкай Украіны. Частка гэтых карцін была экспаніравана ў Кіеўскім мастацкім музеі, а частка паказана ў Львове на апошняй ваяводскай выстаўцы.

Самыя лепшыя з усіх гэтых карцін будуць адабраны і змешчаны ў Музеі імя Івана Франко ў Львове. Тэматычны змест гэтых карцін надзвычай шырокі і рознастайны. На першым плане трэба неабходна паставіць шматлікія партрэты Івана Франко. Самымі лепшымі з'яўляюцца: партрэт выкананы мастаком Грынцем і партрэт выкананы мастаком Палішчуком.

Партрэт выкананы мастаком Грынцем прызнан усімі крытыкамі найбольш дасканалым і дакладным.

Вельмі цікавым быў вялікі партрэт-кілім багатай размалёўкі ручной вытворчасці, выкананы членамі гуцульскага кааператыва. Гэты партрэт-кілім таксама будзе аддадзены ў музей імя паэта. Вельмі цікавымі з'яўляюцца карціны Левіцкага, Гутарава, Грыгарчука, Хамаленюка і іншых маляроў, — выкананы пераважна алейнымі фарбамі, а радчэй акварэлю. Іх карціны прытрымліваюцца самых лепшых традыцый украінскага класічнага жывапісу. Украінскі народны жывапіс, так як і беларускі, прытрымліваўся рэалістычнага напрамку і быў тыпова народным па зместу. І эта зусім зразумела, бо як беларускі, так і ўкраінскі жывапіс ствараліся ў народным асяроддзі і ў пераважнасці выдатнымі самавукамі-мастакамі, якія выводзіліся з народа.

Тут трэба ўспомніць, што адным з самых лепшых жывапісцаў быў геніяльны ўкраінскі паэт — кабзар Тарас Шэўчэнка.

Тарас Шэўчэнка намаляваў сваім пэндзалем цэлы рад карцін і партрэтаў, у гэтым ліку цэлы рад аўтапартрэтаў. Паўсюдна ведамым з'яўляецца яго рысунак вугалём «Беларуская дзяўчына», нарысаваны ім у Пецербургу.

Мастак Гутараў — гэта аўтар некалькіх карцін прысвечаных Івану Франку. Чытачам «Нівы» цікава будзе даведацца, што гэты мастак ведамы таксама і ў Савецкай Беларусі. Яго карціна «Іван Франко» пераносіць нас у сцены старага Львоўскага ўніверсітэта, у аўдыторыю запоўненую студэнтамі і прафесарамі. Усе яны з увагай слухаюць першую лекцыю маладога вучонага, які гаворыць аб паэме Тараса Шэўчэнкі «Кацярына».

Другая карціна таго самага мастака, якой рэпрадукцыю змяшчаем, паказвае нам Івана Франко, які гаворыць прамову да працоўных Барыслаўя, — галіцыйскай нафтавай акругі. На гэтай карціне мастак паказаў сялян і работнікаў, якія з увагай і захапленнем прыслухоўваюцца яго славам аб сацыялістычнай справядлівасці і аб любві да радзімы.

Іван Франко гаворыць прамову на мітынгу ў аколіцах Барыслаўя. (Карціна арт.-маляра І. Гутарава).

Наведвальнікі выстаўкі асабліва цікавіліся карцінай «Іван Франко ў кузні свайго бацькі» — Л. Левіцкага.

Як вядома, Франко нарадзіўся ў сям'і беднага ўкраінскага каваля. Карціна гэта выканана манерай сучаснага пісьма, а дзякуючы выдатнаму выкананню фігуры самага Франко яна выразна выдзяляецца.

Гэты самы мастак выдаў цыкл рысункаў характарызуючых біяграфію Івана Франко. Адзін з іх, які паказвае маленькага Франко ў царкоўнай уніяцкай школе, змяшчаем. Хто не ведае гэтай карціны з мінулага? — Маленькі Франко напракудзіў, а строгі дзяк-настаўнік — замахваецца на яго розгай.

Іван Франко ў царкоўнай школе. (Арт.-маляр Д. Левіцкі)

Мастакі Курыла і Грыгарчук паказваюць нам Івана Франко ў працоўным асяроддзі ў ролі агітатара і прапагандыста.

У абразах гэтых мастакоў адчуваецца не толькі клапатлівую руку маляра, яна імкнецца аднавіць абставіны таго часу і эпохі. Ім зусім чужая напышлівая манументальнасць і патэтычная ўмоўнасць. На іх карцінах бачым жывога чалавека, — людзей узятых з жыцця, а не вылітых з бронзы. Да лепшых карцін належыць таксама карціна Халаменюка «Апошнія мінуты Івана Франко». Гэта карціна перапоўнеая трагічнай напружанасцю. Асабліва характэрна на ёй разгубленая фігура уніяцкага ксяндза.

Іван Франко цэлае жыццё быў атэістам і такім астаўся на смяротнай пасцелі.

Калі гаворым аб карцінах прысвечаных Івану Франко — то нельга абысці маўчаннем палатно мастака Сокалава, — «Іван Франко чытае свой пераклад аповесці Чэрнышэўскага», «Што рабіць?» на ўкраінскую мову. Гэта карціна належыць да ліку карцін, якія паказваюць на сувязь паміж Іванам Франко, а рускай культурай і рускім народам.

Недахоп месца з'яўляецца прычынай таго, што не можам больш падрабязна расказаць чытачам «Нівы» аб працах мастакоў.

Іканаграфія Івана Франко налічвае некалькі соцен пазіцый. Такой колькасці палотнаў не прысвечана ніякаму іншаму ўкраінскаму пісьменніку або паэту за выключэннем Тараса Шэўчэнкі.

Нашыя беларускія мастакі павінны пайсці ў след сваіх украінскіх братоў, і, так як яны, павінны стварыць палотны прысвечаныя жыццю і творчасці сваіх беларускіх паэтаў і дзеячоў мастацтва.

Нядаўна памёр Якуб Колас. Як добра было-б, каб ён сам і яго творчасць найшлі сваё адлюстраванне ў сучасным беларускім жывапісе.

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ (5)

Мішкава жаніцьба

Мішка падпаліў вогнішча а сам выйшаў з карчоў і глянуў у кірунку вёскі.

— Усё ў парадку — з задавальненнем мармытаў ён.

У канцы вёскі ля гумна, пасаджаны на высокую тычку, тырчэў стары парваны капялюш. Гэта быў знак, што нейкага міліцыянера нідзе не відаць блізка і што Мішка можа спакойна прадаўжаць пачатую работу.

Ён так і зрабіў. Вярнуўшыся, сеў на калодачцы ля халадзільніка і пачаў чакаць на першыя кроплі першачку. Незабаўкам быццам стада індыкаў, загульгатала ў бочцы, а з трубкі халадзільніка пацяклі першыя кроплі самагонкі, у падстаўленую Мішкай лыжку. Мішка перажагнаўся і падняўшы да уснаў лыжку выпіў. Прыемная ўсмешка раз'ясніла яго напружаны дагэтуль твар. Быццам агонь праплыла самагонка праз Мішкаву гардзёлку.

— Вось калі-б сярбануў такой чвэртку, дык і з месца не ўстаў-бы — падумаў Мішка.

— Вядома, гнаць самагонку забаронена — раздумваў далей ён. За такую работу можна і ў турму папасці. Манапалёўка — вядома лепшая гарэлка, дык і піць многа прыямней яе, аднак чы-ж яе накупішся? 64 злоты літроўка — гэта не малы капітал трэба. Некалькі літроўкамі не абыдзешся на вяселлі — гэта кропля ў моры. Засмяюць людзі, вачэй ад сораму нідзе не дзенеш.

У нядзелю з самай раніцы ў мішкавай хаце рэзаў без перастанку на сваёй трохрадцы Ванька, вясковы гарманіст. Зыходзіліся госці. Усе ў новых вопратках, з узнятым, урачыстым настроям.

Сталы аж трышчалі ад усялякіх закусак, румяных пірагоў ды літровак з самагонкай.

Мішка адзеты ў сіні касцюм, адмыслова пашыты на гэтую ўрачыстасць, у снежнабелай кашулі, пад гальштукам, з шчаслівай усмешкай на вуснах, вітаў гасцей ды рассаджваў іх за сталы.

Калі ўжо ўсе расселіся, дзядзька Піліп, падкруціўшы сумястыя вусы і паправіўшы пояс на сатынавай кашулі, прагаварыў урачыстым голасам:

— Ну, дарагія госці, калі ўжо ўсе сабраліся, дык будзем пачынаць, у імя божа. Першую чаргу прапаную выпіць за здароўе нашага маладога, за Міхася! Няхай яму бог дасць многа шчасця на новай дарозе яго жыцця, няхай яму...».

Тут дзядзьку Піліпа нешта сціснула за горла, да вачэй падступіліся слёзы. Ён, прыўстаўшы, абняў Мішку і моцна цмокнуў у губы, аж лёскат пайшоў па хаце.

На гэты знак мужчыны быццам на каманду схапілі за літроўкі і самагонка забульбатаўшы паплыла ў чаркі.

Кожны з чаркай у руцэ ціснуўся да Мішкі, цокаўся, жадаў яму ўсяго добрага — піў да дна.

Ужо добра ўсім у галавах кружылася, калі дзядзька Піліп, зірнуўшы праз вакно на сонца, якое падымалася пад поўдзень, заявіў, што пара збірацца на шлюб у святую царкву.

Усе прыпяваючы пачалі падымацца з-за сталоў і выходзіць з хаты.

Ванька гарманіст, з усяе сілы націскаючы гузікі, рэзаў нейкага марша. На панадворку, неспакойна грабучы капытамі, стаялі па пары запрэжаныя, таксама падпітыя коні. Дугі, ды хамуты, дружкі ўбралі рознакаляровымі стужкамі паперы, вазы ўкляцілі зялёнай ляшчынай.

Калі ўжо іх расселіся вясельнікі, з хаты выйшла з іконай у руках мішкава маці, за ею ішоў старэнькі дзед Гаўрыла трымаючы ў адной руцэ шклянку са свянцонай вадой, у другой — тры жытнія каласкі. Яны тройчы абыйшлі першы воз у якім сядзеў Мішка, пры гэтым дзед Гаўрыла ўрачыста падняўшы галаву мачаў каласкі ў свянцоную ваду ды размашыста крапіў ёю, нешта шэпчучы сабе пад носам.

Неспакойныя коні рванулі з месца галопам, калі дзядзька Піліп па скончанай працэсіі замахнуўся на іх бізуном прывязаным да казінай ножкі.

Распырсківаючы калужы балота ды падсвістваючы пад гукі вясёлага гармоніка — яны быццам віхор пранясліся па вёсцы.

Працяг будзе.

Ініцыятыва вартая падтрымкі

Вёска Свідзялоўка ў Сакольскім павеце, знаходзіцца далёка ад камунікацыйных шляхоў. Калі размокнуць дарогі, калі нападае снег вёска часта з'яўляецца адарванай ад света. Няма тут электрычнага святла. Вёска нерадыёфікавана.

У Ваяводскім праўленні сувязі ў Беластоку з Свідзялоўкі працуе амаль 15 чалавек. Вырашылі яны грамадскім працоўным абавязацельствам пры дапамозе ўсяе вёскі і Ваяводскага праўлення сувязі ў Беластоку, радыёфікаваць сваю вёску.

У 2 кіламетрах ад Свідзялоўкі знаходзіцца вёска Новае Вострава, якая ўжо радыёфікавана. Працаўнікі ВЗЛ, якія находзяць з Свідзялоўкі, звярнуліся з просьбай у дырэкцыю ВЗЛ каб дырэкцыя прызнала ім адпаведную колькасць матэрыялу і толькі адзін дзень вольны ад працы, а яны за гэты час пры дапамозе ўсіх жыхароў вёскі радыёфікуюць Свідзялоўку.

Аднак, дарма... Каштоўная ініцыятыва працаўнікоў ВЗЛ не знайшла падтрымкі з боку дырэкцыі ВЗЛ — а жыхары Свідзялоўкі чакаюць, чакаюць... (А. О.)

Папраўцеся Аляксей Маркоўскі!

Наш чытач з Плёскаў ў сваім лісце ў рэдакцыю скардзіцца, што клуб у яго вёсцы зусім занядбаны. Чытач піша: «Ніхто аб наш Плёскаўскі клуб не дбае, ніц у ім не робіцца, шыбы павыбіваты, на падлозе поўна пяску; нават кінопрасоўка, калі прыедзе не хоча ў такім клубе паказваць фільм.

Загадчыкам клуба ёсць Аляксей Маркоўскі, ды ён не праяўляе найменшага зацікаўлення клубам і неабходнасцю паладжвання культурнай працы ў ім».

Вельмі дрэнна, што загадчык Аляксей Маркоўскі не дбае аб клуб. Трэба паправіцца, узяцца за працу — арганізаваць культурнае жыццё, уключыць у працу ў клубе моладзь, якой шмат ёсць у Плёсках.

Добра пастаўляны клуб у вёсцы робіць жыццё яе цікавейшым, весялейшым, вучыць і выхоўвае людзей.

У прыклад іншым

Добра адбываюцца абавязковыя пастаўкі сельскагаспадарчых пладоў дзяржаве ў ГРН Крынкі, Сакольскага павета. На 20 верасня г. г. квартальны план паставак выканана ў 80 прац. Гадавы план паставак мяса дзяржаве выканана ў 95,3 прац.

(Я)

Шмат беларусаў на Медыцынскай Акадэміі ў Беластоку

Дзякуючы народнай уладзе дзверы ўсіх школ і навучальных устаноў адкрыты моладзі — рабочай і сялянскай. Беларуская моладзь у аднолькавай меры карыстае з іх. Так, напрыклад, маецца справа з Медыцынскай Акадэміяй у Беластоку.

Магутны, цудоўны некалі палац магната служыць зараз народу. У ім іменна змяшчаецца Медыцынская Акадэмія.

Кожны год ў яе дзверы ўваходзіць м іншм шмат беларусаў з беларускіх сярэдніх школ.

У Медыцынскай Акадэміі яны здабываюць веды, каб потым з імі пайсці ў нашыя беларускія вёскі, да людзей, несці ім параду і дапамогу.

У бягучым навучальным годзе шмат нашай моладзі таксама паступіла ў Медыцынскую Акадэмію. Вось некаторыя з іх: [illegible]ання Рыбак, Мірка Нікон, Міколка Зеляневіч, Сцяпан Фалькоўскі.

МІКАЛАЙ СТРЫКАВЕЦ

Наварылі нясмачнага піва

Словы аб неабходнасці большай апекі над беларускімі школамі і выдатнейшай зацікаўленасці іх развіццём, чамусьці ўсё яшчэ нікнуць без рэха ў нашых школьных уладаў і сярод самых настаўнікаў.

Нядбайнасць у гэтай справе праяўляецца часам з такой яскравасцю, што як кажуць «аж дух запірае» ад абурэння.

У чым-жа справа? У 1949 годзе ў Бельску паўсталі сярэдняя і пачатковая беларускія школы. Набор вучняў, асабліва ў класы школы пачатковай не адбыўся гладка. Чаму? Бацькі памяталі яшчэ нядаўнія часы — год 1946, калі т.кія іменна беларускія школы, у якіх вучыліся тады іх дзеці, былі без ніякага выяснення, бязлітасна ліквідаваны і дзеці заставаліся без таго, з чым дагэтуль былі звязаны. Бацькі гэта памяталі і баяліся.

З гэтым іменна, страхам трэба было распачаць барацьбу. Трэба было радзіць у людзях давер да сваёй беларускай школы, упэўненасць, што мінулае не паўторыцца.

Удалося гэтага дабіцца. Дзеці прышлі ў беларускую школу. І з кожным годам прыходзілі новыя.

Бацькі бачылі сваіх дзяцей у беларускай школе і ў іх знікалі апошнія цені недаверлівасці.

Ды вось у 1953 годзе па загаду школьных уладаў адарвана 2 класы — першы і другі пачатковай школы ад поўнай 11-гадовай агульнаадукацыйнай школы і перанесена ў іншы будынак — зроблена т. зв. беларускую «цвічэнюўку» пры Педагагічным Ліцэі.

Ці коогул гэтыя «цвічэнюўкі», апраўдываюць свае існаванне? Сумняваюча! Хачу сказаць, што беларуская «цвічэнюўка» не апраўдала сябе і ў далейшым не апраўдвае. Больш таго. Арганізаванне школьнымі ўладамі беларускай «цвічэнюўкі» пры Педагагічным Ліцэі не толькі не апраўдала прызначэння, але з'явілася прычынай моцна непажаданай, прыкрай і шкоднай з'явы. Якая-ж гэта з'ява? А такая, што беларускія класы «цвічэнюўкі» пачалі паступова ліквідавацца.

Зараз справа маецца вось як: першы беларускі клас не існуе, у трэцім класе тры вучні, а ў другім два. Два гэтыя класы злучана, бо на існаванне ў паасобку за мала вучняў. (А як рэалізаваць праграму ў такім злучаным класе?).

Чаму няма першага класа? Запісалася двух вучняў, але іх узялі ды ўключылі ў польскі клас. Бацькі гэтых вучняў звярнуліся да дырэкцыі з прэтэнзіяй, чаму так зроблена. Ім адказалі, што для двух вучняў яны аддзельнага беларускага класа не могуць адкрыць. І з поўным спакоем прынята факт — першы беларускі клас не існуе.

А глянем як выглядае перспектыва беларускай «цвічэнюўкі» — пачатковай школы ў Бельску.

У гэтым годзе няма першага класа, у наступным не будзе другога і г. д. і наканец што? Мо' паўтарэнне 1946 года? Ніколі!

Хто вінаваты ў тым, што ўтварылася такая сітуацыя? Адказваючы на гэтае пытанне, я хачу задаць іншае. Чаму пакуль першы, другі, трэці і чацверты класы ўваходзілі ў састаў Беларускай Агульнаадукацыйнай школы ў Бельску былі магчымасці, каб яны існавалі і развіваліся? Значыць — дырэкцыя і настаўнікі адной школы маглі справу вырашыць згодна з сваім маральным і патрыятычным абавязкам, а дырэкцыя і настаўнікі другой школы — Педагагічнага Ліцэя і «цвічэнюўкі» пры Ліцэі, на неабходнасць кантакту з бацькамі махнулі рукой. Вынікі ясныя. Вось адзін вінавайца. Другі — гэта адносныя школьныя ўлады, як павятовыя так і ваяводскія, якія так вось клапацяцца і дбаюць аб беларускіх школах.

Раз што непрадбачліва і неабдумана зрабілі, утвараючы беларускую «цвічэнюўку» — два — што дапусцілі да такой сітуацыі. Заслугоўвае на падкрэсленне той факт, што сучасная сітуацыя пачатковай беларускай школы ў Бельску «цвічэнюўкі» дагэтуль не вядома Ваяводскаму аддзелу асветы.

Які вывад і выхад з гэтага? Раз «цвічэнюўка» не апраўдала сябе, яна не патрэбна пры Педагагічным Ліцэі. Існуючыя класы далучыць да Беларускай Агульнаадукацыйнай школы, утвараючы як гэта было раней поўную 11-гадовую Беларускую Агульнаадукацыйную школу. Я асабліва не маю найменшага сумнення, што ў такім выпадку справа наладзіцца для агульнага задавалення. Дый і бацькі беларускіх дзяцей беларускай «цвічэнюўкі» будуць задаволены. Напэўна!

А праводзіць практычныя заняткі, калі гэта патрэба, вучні Педагагічнага Ліцэя могуць і ў Беларускай Агульнаадукацыйнай школе — 4-х пачатковых класах. Не патрэбна дзеля гэтага «цвічэнюўка».

ВЕРА ЛЕУЧУК

Паштальён — перадавік

Паштальёнам - перадавіком у Гайнаўскім павеце з'яўляецца гр. Стэфан Гіншт з паштовага аддзялення Дубіны, які за прыкладнае прапагандаванне падпіскі друку на сваёй тэрыторыі атрымаў узнагароду.

Гр. Гіншт стараецца мець больш пастаянных падпісчыкаў «Нівы». Так, напрыклад, за IV квартал падпісала «Ніву» 86 пастаянных падпісчыкаў. Трэба, каб з нашага паштальёна - перадавіка і другія бралі прыклад.

Э. ВОЙСКОВІЧ
Гайнаўка

Школьнікі дапамагаюць кааператыўшчыкам

Настаўнік Мікола Яконюк з Трэцянкі, Гайнаўскі павет, заўсёды радзіць і дапамагае членам кааператыва. Напрыклад, сарганізаваў ён усіх школьнікаў і дапамог членам кааператыва выраваць поўгектара грэчкі. Гр. Яконюк разам са школьнікамі дапамагае членам кааператыва не толькі грэчку рваць. Ён з імі выконвае шмат іншых прац. Варта каб за прыкладам Яконюка пайшлі настаўнікі іншых школ.

(а. о)

Не такой павінна быць прапаганда

У вокнах Бельскай кнігарні багата разложаны кніжкі: у адным—польскія, у другім—рускія, але беларускай кніжкі н знойдзеш і са свечкай. Няма іх і ў кнігарні. Зложаны яны, і то зусім у невялікім выбары, у памяшчэнні за кнігарняй.

Падаем да ведама кіраўніцтва «Дому Кніжкі» што ў Бельскім павеце шмат беларусаў, больш чым палавіна ўсіх жыхароў і што ёсць там нямала беларускіх школ.

Такую прапаганду беларускай літаратуры якую бачым у Бельску, нельга назваць талковай.

А. Л.

Трэба дапамагчы сялянам з Васількова

Вёска нашая, Васількова, ГРН Лосінка, з'яўляецца самай занядбанай вёскай ва ўсім Гайнаўскім павеце. Так, напрыклад, усе вёскі нашай ГРН з'яўляюцца зрадыёфікаванымі, акрамя нашай, няма ў нас электрычнасці, не праводзіцца ў нас культурна - асветніцкай працы. А мо' павятовая ўлада прыпомніць сабе аб існаванні вёскі Васількова.

ІРЫНА ПАЛАУЯНЮК
Васількова

Да дэкады украінскай культуры ў Польшчы

30 верасня г. г. у сувязі з адкрыццём дэкады ўкраінскай культуры ў Польшчы (ад 1—9 кастрычніка) ў Банях Мазурскіх Галдапскага павета, адбудзецца вялікі народны ваяводскі фэст, Беластоцкага і Ольштынскага ваяводстваў.

План фэсту прадбачыць выступленні шматлікіх украінскіх гурткоў мастацкай самадзейнасці: з Галдапу, Ольштына і іншых мясцовасцей.

У праграме будуць народныя ўкраінскія песні, танцы і пастаноўкі, некаторых украінскіх п'ес.

7 кастрычніка падобны павятовы фэст адбудзецца ў Элку.

Мэта гэтых фэстаў як зрэшты і цэлай дэкады ўкраінскай культуры — шырэйшае азнаямленне украінскага, польскага, і беларускага насельніцтва з багатай і прыгожай спадчынай украінскай культуры.

В. Л.

Залатая восень. Сады абрадзілі.

2 = 12

Няма хіба чалавека, які праходзячы праз Ячна ў Дамброўскім павеце, не затрымаўся-б ля плота агарода Янкі Крэмінскага — свяшчэнніка з Ячн., і які-б не захапляўся кветкамі, дрэвамі або пчальнікам. Янка Крэмінскі вельмі любіць кветкі, дрэвы і пчолы. Таму з выключнай стараннасцю даглядае іх.

Аднак не забывае аб людзях. Прысутнічае на пасяджэннях Павятовай і Грамадскай рады і заўсёды н. іх абмяркоўвае і радзіць як лепш працаваць, распаўсюджваць культуру і асвету ў вёсцы.

Гр. Крэмінскага я застаў ля пчальніка.

Мяне вельмі здзівіла тое, што Крэмінскі на твары не мае сеткі. Кажа, што пчолы яго ведаюць і ніколі не кусаюць, а ўсміхнуўшыся, дадае: Умею наладзіць сужыццё з прыродай.

„Праз адзін год інфармуе Крэмінскі — з двух раёў я выгадаваў 12. Людзі не хочуць верыць, але каб гэтага дабіцца — трэба чытаць кніжкі і многа вучыцца. І сад, і градкі з гароднінай, і кветкі, усё гэта мяне здзіўляе і захапляе.

Гр. Крэмінскі ў садзе...

Усё гэта вырошчанае, дагледжанае, утрыманае ў чыстаце і парадку. Крэмінскі праводзіць шмат цікавых доследаў і ў садзе, і ў пчальніку. Ад яго можна шмат чаго навучыцца. Крэмінскі расказвае аб жыцці і аб тым, як бацькі былі парабкамі ў багацея, як часта нехапала хлеба братам і сёстрам, колькі ўсяго трэба было адрачыся, толькі дзеля таго, каб здабыць веды.

Так — кажа — не забываю свайго паходжання і не перарываю сувязей з народам. Стараюся ўзняць на вышэйшы ўзровень культуру ў аколіцы. Аднак нялёгкая гэта справа, бо не ўсе разумеюць мяне. Свае свяшчэнніцкія абавязкі патраплю спалучыць і з працай у агародзе, і з грамадскай, якой у мяне даволі многа.

Гэта-ж папросту немагчыма каб не цікавіцца шпаркай плынню жыцця. Трэба ўключыцца ў гэтую плынь і будаваць новае шчаслівейшае жыццё".

Фото і тэкст А. О

Асвета для дарослых

Народная ўлада клапоціцца не толькі пра дзяцей і моладзь. Яна клапоціцца і пра дарослых, якія па розным прычынам не здабылі пачатковай ці сярэдняй адукацыі.

У Беластоцкім ваяводстве ёсць шмат школ для працуючых, як пачатковых так і сярэдніх. Амаль ва ўсіх павятовых гарадах існуюць такія пачатковыя гарадскія школы, у якіх навучаецца звыж 1 000 вучняў. Гарадскіх пачатковых школ у ваяводстве налічваецца 13.

У кастрычніку прадбачыцца адкрыццё 58 пачатковых вясковых школ з 1 000 вучнямі. У школах гэтых будуць вучыцца сяляне.

Сярэдніх школ т. зв. «Ліцэяў для працуючых» існуе ў ваяводстве 4 з 22 філіяльнымі класамі ў розных гарадах Беласточчыны. У сярэдніх школах вучыцца разам 990 вучняў.

Прафсаюзы нашых прадпрыемстваў і ўстаноў павінны быць прапагатарамі гэтага спосабу навучання, у прыватнасці павінны імкнуцца да стварэння магчымасці сваім працаўнікам карыстаць з гэтых школ. (в. л.)

Некалькі слоў аб Нарве

Нарадовы Фронт і Грамадская рада ў Нарве, Гайнаўскі павет з'яўляюцца актыўнымі арганізатарамі грамадскіх працоўных абавязацельстваў. Напрыклад, у гэтым годзе сяляне з Нарві грамадскім працоўным абавязацельствам правялі працу на даўжыні 600 метраў дарогі да рынку, дзе раней дзіры і балоты не пазвалялі даехаць. Пасля выканання гэтых прац Нарадовы Фронт вырашыў мабілізаваць сялян, каб упарадкаваць і выраўняць маставую, выкапаць па баках равы даўжыні 300 метраў па вуліцы Гніліна.

Апрача таго ГРН у Нарве разам з ГРН у Ваневе плануюць яшчэ ў гэтым годзе пачаць пабудову дарогі Нараў — Ванево, даўжыня якой выносіць будзе 3 км. Будуць яе будаваць супольна сяляне адной і другой вёскі.

Грамадскія працоўныя абавязацельствы сялян ГРН у Нарве з'яўляюцца прыкладнымі абавязацельствамі, а дзяржаве даюць магчымасць сэканоміць тысячы злотых. За свае заслугі ГРН у Нарве — арганізатар грамадскіх працоўных абавязацельстваў атрымала ад Павятовай рады нарадовай у Гайнаўцы пераходны сцяг.

*

У Нарве знаходзіцца медпункт, радзільны дом, зубалячэбны кабінет і ўсё гэта знаходзіцца ў асобных будынках, бо Аддзел здароўя ўжо ад 1955 г. праводзіць рамонт будынка адпаведнага на гэтыя патрэбы, у якім цяпер змяшчаецца ГРН. Рамонт гэты праводзіцца так памалу, што выклікае толькі смех і літасць; то недахоп матэрыялаў, то недахоп людзей да працы, то ізноў што другое і гэтак навокал Мацею.

А мо' аднак да зімы Аддзел здароўя ў Гайнаўцы пастараецца закончыць рамонт, які ўжо цягнецца бясконца. (а. о)

Увага чытачы „Нівы"

Прыпамінаем, што сёння канчаецца тэрмін высылкі купонаў на «Літаратурны конкурс».

*

Сёння таксама канчаецца тэрмін высылкі ў рэдакцыю квіткоў, аб падпісцы «Нівы» на IV квартал г. г. Дату розыгрыша матацыкла сярод чытачоў, падамо ў наступным нумары.

(б)

Гумар і сатыра

З украінскай сатыры

У Г.С.

Мал. З. ТОЛКАЧОВА

— Бабуля, зайдзіце ў клуб расказаць нам аб нячыстай сіле... ніяк лектара не дачакаемся

Запарожац за Бугам

Сустрэліся мы выпадкова на вакзале ў Элку. Сядзелі за адным столікам. Я еў зімнюю катлету з бараніны, а ён сала з цыбуляй. Пушыстыя вусы яго абвісалі, і калі-б ён меў на галаве «аселедзец» быў-бы вельмі падобны на запарожца з карціны Макоўскага.

Выціраючы вусы рукою, сказаў:

— Таксама сала захацелі, — і, бачачы як я мучаюся з катлетаю, дадаў: — добра біла бы штука на підметкі..

Я засмяяўся з добрага параўнання і сказаў:

— Не чакаў сустрэць украінца...

— Так, я хахол, прыязджаў праведаць нашае Украінскае культурна - асветніцкае таварыства ў Элку. Мае продкі былі сапраўднымі запарожцамі на Сечы ў Хортіцы. Потым прайшлі да запарожцаў за Дунай, а я зараз як-бы запарожац за Бугам. На Сечы беспарадак быў, п'яныя казакі пад вазамі спалі, каб іх мухі не кусалі, а ў нас гэтых беспарадкаў яшчэ больш.

— Якія-ж гэта беспарадкі вы бачыце? — пытаюся.

— Вось, сёння ў Элку выплата і ў рэстаране «Турыстычны» і ў сталовай «Ютшэнка» нават хлеба нельга дастаць. Забыліся там аб украінскай пагаворцы «Дурнэ сало бэз хліба».

— Як вы думаеце, чаму ў нас так атрымоўваецца? — запытаўся я.

— Таму што некаторыя людзі ў кааперацыі думаюць як украінскія валы ў двух напрамках — «Цобі» і «Цобэ»[1]), а астатняе іх не датычыць, — адказвае запарожац. — Я сам жыву ў Баратынцу Рускім, повят Семятычэ. Мы прадалі гравію на 150 тысяч зл. і за гэтыя грошы пабудавалі Грамадскі дом культуры. На мэблі грошай не хапіла і часова мы паставілі лаўкі з досак, а ў жыхароў сабралі 3.000 зл. на тэатральную заслону. Хацелі сарганізаваць драматычны гурток.

Давалі грошы ЗСХ, каб яны ў горадзе заслону купілі, але яны адказалі нам у гэтым.

— Ну, а людзі ў Баратынцу што гавораць пра гэта? — пытаюся.

— Людзі глядзяць і співаюць:

Баламут не війдэ з хаты,
Шо-б нас трохі покохаті...

— Маглі-б вы паскардзіцца ў ваяводскім ЗСХ на адсутнасць апекі — зазначыў я.

— Думаеце не скардзіліся? Сам быў у тав. Рузгі, але бачна яго ніхто не баіцца, па-старому наш Дом культуры бездагляднны.

— Пад няўдачамі вы апусцілі рукі? — дагадываўся я.

— А вось і не адгадалі. Запішуся я карэспандэнтам і буду пісаць ў «Нашым слове», пакуль бюракратам млосна стане, адказаў запарожац і паспяшаўся на свой поезд.

Дзядзька Лявонь

1) Крык паганятага валоў, «Цобі» — улева, «Цобэ» — управа.

Мал. К. АГНІТА

— Вілы ёсць, — ёсць... але малых размераў.

— На гэты кінофільм дзецям да 16 год білеты не прадаюць.

— Я куплю на гандаль.

— А, гэта іншая справа. Колькі хочаце?..

Цяпер не ўцячэ.

Праект фантана „Пустаслову"

(І. ПЕРАЦ)

ГАНДЗЯ

(народная ўкраінская песня).

Чи є в світі молодиця,
Як та Гандзя білолиця?
Ой, скажіте, добрі люди,
Шо зо мною тепер буде?
Гандзя душка, Гандзя любка,
Гандзя мила, як голубка,
Гандзя рибка, Гандзя птичка, } (2 раза)
Гандзя — цяця молодичка!

Чи я мало сходив світу,
Чи я мало бачив цвіту, —
Чом калина найкрасніша,
Чому Гандзя наймиліша?
Як на мене щиро гляне,
Серце моє, як цвіт, в'яне,
А як стане щебетати — } (2 раза)
Сам не знаю, що діяти!

Де ж ти, Гандзю, вродилася,
Де ж ти чарів навчилася,
Шо як глянеш ти очима,
То заплачу, як дитина?
Гандзю, серце-молодичко,
Яке ж твоє гарне личко,
І губоньки, і очоньки, } (2 раза)
І ніжэньки, і рученьки!

Украінскія народныя пагаворкі і прыказкі

„Що ваші роблять?" — „Пообідали та хліб їдять"

Чесне діло робі сміло!

Хочеш їсти калачі — не сіді на печі.

Ожені його, він сам пропаде.

АГАФОН АБРОТКА Ў ПЯТРА ЛЕЛЕКІ

Агафон стаў ля афішы.
— Аб дэкадзе братняй пішуць.
Ёсць у мяне пастанова...
І паехаў у «Нашэ слово».

— Добры дзень, Пятро Лелека! —
Агафон крычыць з далека.
Убачыўшы, Нэвірны Хома
Дападае да саломы...

Пётр Лелека не баіцца;
Сядзіць, шые нагавіцы.
Паглядзіце — ўжо знаёмы,
І пайшлі разам да Хомы.

— Агафончык, чыесь ногі!
Кінуліся з дапамогай.
— Хома! — закрычаў Лелека.
— Яка цэ тут небяспека?...

Агафон: — Баяцца годзе,
Сёння страх сюдой не ходзіць;
Не вярнуцца панскім страхам,
Украінцы — браты ляхам.

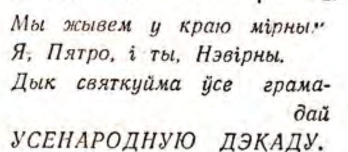

Мы жывем у краю мірным
Я, Пятро, і ты, Нэвірны.
Дык святкуйма ўсе грамадай
УСЕНАРОДНУЮ ДЭКАДУ.

Орган ГП БГ-КТ РЭДАКЦЫЙНАЕ КАЛЕГІЯ Адрас рэдакцыі: гор Беласток, вул Кілінскага 7/1, Тэлефоны: Гал рэдактар і сакратарыят 25 89, аддзелы рэдакцыі 36 43 Умовы падпіскі: на 6 месяцаў — 15 зл 60 гр, на 3 месяцы — 7 зл 80 гр. Падпіску прымаюць паштовыя ўстановы і пісьманосцы Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku.
Падпіска заграніцу выносіць: за квартал 10,15 зл., поў года 20,30 зл., за год 40,60 зл.
Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку Т-7-1866